

06
Додаток до „ПРОМІНЯ“.

Видане черновецької філії тов. „Руска Школа“.

Число 8.

Редактор: Ілярій Нарбулицкий.

Гостинець

руським діточкам

Ціна 5 сотиків.

1904
ЧЕРНІВЦІ, КО.

Наклад товариства.
під зарп.

50K

БІБЛІОТЕКА

Товариства „Просьвіта“

Число 3468

Знак IX 5

Іван Франко.

Львівська Філія
Бібліотеки АН УРСР

8664

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ II- 34 552

VII
1061
725

[Карбушівський]

Іван Франко

родив ся року 1856. в Нагуевичах, дрогобичского повіту в Галичині. Єго тато був собі досить богатий селянин та ще й коваль по ремеслу. На шестім році життя віддав тато маленького Івана до сільської школи, в якій перебув він два роки і через той короткий час навчив ся читати по руски, по польски, по німецки а при тім рахувати, ба ще й співати до служби Божої. Пізнійше віддав єго тато до висшої школи в містечку Дрогобичи, де з него зперш усміяли ся тому, що був по мужицки вбраний та що був дуже боязливий і несмілий, але пізнійше показало ся, що Іван був найрозумнійший школяр і став ся першим учеником у класі. В тот час умер єму тато, а Іванова мама віддала ся у друге. За старанем свого вітчима покінчив Іван всі школи і окінчивши гімназію в р. 1875., перейшов на університет до Львова.

Опісля видавав Франко рускі газети і написав дуже багато книжок. Тепер пере-

буває Франко у Львові і є редактором „Літературно-Наукового Вістника“.

Іван Франко є один із найславнійших руских письменників, бо написав велике число стихів, оповідань і наукових книжок. Ба навіть на школярників не забув Франко і написав для них „Лиса Микиту“, „Коли ще звірі говорили“, „Абу Касимові Канці“ і иньше. Всі ті книжочки дуже цікаві, і руска дїтвора не може ними налюбувати ся.

Сего року, то є 1904-го минає як раз 30 лїт, як Іван Франко став писати ріжні річи для руского народу. Чесно і совісно трудив ся він через той цілий час і перетерпів дуже а дуже багато всілякого лиха і горя. Через те що так кріпко любить свій нарід і нераз виступав у его обороні проти всіляких ворогів руского народу, приходило ся ему переносити дуже багато лиха, терпіти голод і холод, ба навіть сидіти безвинно по арештах.

Тому то весь руский нарід не лише, що тепер високо поважає сего заслуженого народного робітника, але й по его смерті слава про него не згине. Вона жити ме доти,... доки жити ме на сьвітї руский нарід.

І. К.

[Карбування]

Хліб наш насущний даждь == нам днесь! ==

Був жаркий день. Сонце заливало своїм благодатним, ярким теплом увесь небосклін, а у воздуху щось наче тремтіло, мінило ся, маячіло. Тільки на північнім сході дримали дрібні, кучеряві хмарки...

Стояла тишина. Навіть пташок не було чути. Тільки при шляху, що наче білий вуж вив ся крізь широкі збіжіві лани, при дрібно натовченій скірті каменя, сидів простоволосий хлопчина, стукаючи заєдно джаганом¹⁾ об тверду брилу білого каменя, поглядаючи журливо від часу до часу, чи куна натовченого зростає. В ряди-годи лиш підіймав голову, опускав недбало джаган, позирав на сонце та втирав рукавом піт з чола, що цюрком з него лив ся

„Тамтого дали „в школи“, аби був паном, а я мушу каміне товчи,“ — проговорив до себе хлопчина. „Гей! гей!... Та бо й дід розгуляв ся нині, що ще не приніс мені їсти, а я ще сьогодні нічого в роті не мав“.

Він покивав сумно головою і почав дальше товчи каміне.

¹⁾ такий клевець.

На небі сонце вже клало ся на полудне, а Грицко все ще товк каміне, та міряв аршином, чи багато буде хибувати до міри. Присипав шутру а подекуди зачихав діри таки здоровезними відломками.

„Мама вчили мене постити кожду п'ятничку а нині також п'ятниця... Ну, але мені в животі щось дуже перевертає ся.

Дід розвалили вчора мамі піч, тай мама нічого не варили. Ну, а хліба таки в нас вже від „Теплого Олексі“ нема“.

Якась весела думка майнула хлопцеві в голові, бо аж усміхнув ся тай потряс з горда кучерявим волосєм.

Недалеко орали наймити попівське поле. Загін був довгий-предовжезний. При шляху полишали наймити „підволоку“ а з нею мішки з оброком для коний і одежину.

Коли наймити віддалили ся спорий кусень від дороги, наш хлопець шпурив геть джаганом на каміне а сам заточуючи ся у два боки, помчав крадьком до місця, де стояла підволока.

Приступивши до того місця, оглянув ся ще раз на всі боки, прикляк і поповз до мішків. Тремтючими руками почав шукати за хлібом по мішках. На вид заязаної узликом торбинки, що заносила за-

пахом хліба, хлопець аж стряс ся. Завязав скорійш мішок, схопив торбину і знов почав рачкувати.

Его ніхто не заримітив. Побіг у рів і став гризти хліб з усеї сили, повтаряючи заєдно:

„Тамтого на пана, а мене на злодія“.

По хвилі глянув на сонце тай перестав їсти. Зміркував, що іще не пора на „полуденок“ треба лишити ще й на потому. Адже день-рік. Взяв хліб, завинув обережно в платину, поцілувавши его і розглядав ся, де-б его заховати, що-б ему хто тепер не відобрав. Цеж хліб „краджений“.

Відтак побіг в найблизший загуменок кукурудзи, поставив торбинку під коловатницю, поклавши на ній особливий знак зі шнурочка. Міряючи кроки назад і числячи їх, пішов знов до свого каміня.

Настало полудне. Наймити новипрягали коний, понасипали в онаки оброку а самі почали ладнати ся до полуденку. Вони за хлібом — а то — розступи ся земле — щез!

„Хтось вкрав!“ кажуть — „ось не так завязано тепер як було“.

„Чи не оттой то опришок тут був, що онтам каміне товче. Ай, мой! та я як піду, то ему голову скручу, як горобцеві!“

Із злости аж плюнув.

Грицько в ту мить слїдив за найменшим рухом наймитів та глядїв зі страхом то на каміне, то на коловатницю обв'язану шнурком.

Один з парубків почав йти до него скорою ходою. Хлопець затремтів. Вже хотїв був втікати, та змїркував, що тим робом вийшов би на верх увесь его злочин. Сльози заблисли ему в очах, адже він се з голоду зробив, адже він з голоду сягнув рукою по чуже добро. Він так хотїв дуже їсти, що его аж за серце млоїло. Він страх був голоден!

„Ти мой!“ почув ся сердитий голос парубка. „Ти вкрав хлїб?“

„Нї, я... нї... я хотїв...“

„Що?...“ крикнув знов парубок,

„Я нї... нї... не вкрав... я хотїв...“ лебедїв хлопець.

„Ти бісів сину! Ти будеш хлїб красти — шубравче! Ти не видиш, як ми працюємо!“ І притьмом прискочивши, почав хлопця періщити куди попало пужавном.

Хлопець почав кидати ся з болю, верещати дивними голосами, але парубок далі бив.

Парубок відійшов, наклеявши ся і насердивши ся доволі.

Хлопець, припавши до землі, глухо охкав а відтак підніс голову і став стямлювати ся, що з ним приключило ся.

Єго — першим бажанем було — удостовірити ся, чи єму хліб з під коловатні, не пропав.

Та щось затряціло в кукурудзах. Хлопець підніс ся на коліна і побачив на превелике диво, що щось коловатницею з єго шнурком трясє.

Мовби нічого з ним не зайшло, схватив ся на рівні ноги і став бігти в сторону коловатниці. За хвилю побачив він великого чорного пса, що втікав із торбиною, в якій був хліб.

Хлопець онянів від наглого нещастя. Захитав ся від горя і почав блудними очима водити за утікаючим псом. Відтак завернув до свого каміня, з незвичайним виразом страшної розпуки.

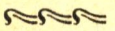
Мимохіть кинув гет від себе капелюх, припав до землі і заливаючи ся гіркими слезами став шептати:

„Отче наш, іже еси на небесїх“... А як прийшов до „хлїб нас нашущний даждь нам днесь“, очи его заплющили ся, а голос відказав зовсїм послуги. — — — — —

Тільки вітрець розвівав его буйні кучерики, а сонечко Боже читало з его очий:

„Хлїб нас нашущний даждь нам днесь!“

Павло Гуменюк.

Як Лис учив Вовчицю
 ловити риби хвостом?

(Уривок із „Лиса Микити“).

Написав: Іван Франко.

Слухайте яку публіку¹⁾

Він зробив їй, що й до віку

Не позбуть ся їй знаку.

Над ставком сидить Вовчиця,

Лис надбіг і аж давить ся,

Смачно рибу їсть жарку.

„Що се ти їси, Микитко?“

„Адже рибу“ — каже швидко

¹⁾ Так скаржив ся Вовк на Лиса перед царем веїх зьвірів — Львом.

Лис. — „Та дайжеж і мені!“
Просить жінка. — Що вам, тїтко,
Риби хочесь? Поглядїть-ко,
Тут в ставку їх тьма на дві!“

„Е, в ставку! Чи я не знаю?
Щож, коли їх не спіймаю!“

„Тїточко, я вас навчу.
Я-ж їх ловлю всяку днину:
Де лиш сїть свою закину,
Десятками їх тащу!“

„Що за сїть?“ пита Вовчиця.
„Сего зараз мож навчить ся.
Ось зо мною лиш ходи!“
Снїг був, вітер на болоню,
Став замерз, одну лиш тоню
Хтось протяв серед води.

От сюди то припровадив
Лис Вовчицю й так їй радив;
„Тїтко, гляньте, що тут їх!
Лиш у воду хвіст запхайте,
Подержіть тай витягайте —
Риб спіймете повен міх!“

І так щирим він чинив ся,
Так Вовчиці піддобрив ся,
Що повірила вона:

Покванно на лід присіла,
В ополонку хвіст встромила,
Тай держить, держить — дурна!

„Лисе“ — каже — „щось щипає!“
„Цить, то риба так хапає“.
А то хвіст хапав мороз.

„Лисе, може вже тягнути?“
„Е, ще мало мусить бути,
Ще потримай, поки мож!“

„Лисе, тисне щось і мика!“
„Цить, се щука є велика,
Та така немов баран!“
А то хвіст обмерз вже кріпко.
„Лисе, тягну!“ — „Ні, ще дрібку,
Бач, хапає ся шаран!“

Далі вже терпцю не стало,
Шарпнула вона помало —
Не пускає. „Ой тягни“,
Каже Лис, — „тут риб так много!
Витягай же їх, небого,
Щоб не розтеклись вони!“

Шарпнула ще раз Вовчиця, —
Ні, хвіст у леду держить ся!
Тягне міцно — ані руш.
„Тітко — Лис рік, — дякуй Богу,

Ось з села нам на підмогу
Люди йдуть, зо двайцять душ!“

Як Вовчиця тее, вчула,
Зо страху себе забула —
Як завие!... Боже мій!
Люди люті гульк надбігли,
Як її примерзлу вздріли,
Хан за палички як стій.

Сиплють ся удари градом!...
Бідна жінка крутить задом,
Ве ся, рве ся, а ті бють!
Далі шарпнула що сила,
Пів хвоста в леду лишила
Тай шмигнула в Божу путь!

Придибашки

Осипа Федьковича.

1.

Приплів ся один Жидок худою та голумшивою кобилою до коршми тай став, бо бідолашна вже не змогла дальше.

„Жидку! а не тримати тобі кобили?“
питають хлопці, що его так і обступили.

„Ай-вай! — Хиба вона втече?! —
На що ему тримати, нївроки?“

„Та аби не впала!“ кажуть хлопці

2.

„У мене, братчику, така остра коса“
росказував один гуцульський косар, „що
оногди яось, як я її нїс набиту на плечи
то тїн від неї одному чоловікови гет ногу
відтяла!“

„А я, братчику мій любий, трафив ся
до того-ж самого чоловіка на нічліг: по-
плював на ту ногу, приклав, тай вона собі
знов зцілила ся, як була!“

Коли вже хто бреше, то нехай вже
хоч добре бреше.

✓ 3 під ринви та на дощ. ✓

Раз Василько дістав корону
і зараз тарабан купив.

Прийшов домів і став дудніти,
аж вуха мамі заглушив.

„Вже красно, синку, бубнить вмієш
та знаєш що? — в садок іди
і бубни там собі до схочу,
потім тихцем домів прийди“...

Пішов Василь у сад і бубнить,
сосіду спати не дає.

Сосід заходить, усьміхаєсь
і дві коронї вже дає,
щоб знати лиш, чи хлопець годен
новий свій тарабан розбить.

„Розбив! Ось тут тобі аж дві коронї!“
(Я се розумно вмів зробить...)

А Василько за пів години
із бубном вже новим прибув,
ще більшим, — бо за дві коронї —
а за старий уже й забув.

С. К.

ЗАГАДКИ

Івана Бажаньського.

1.

Ані тіла, ані духа,
Має пісок, шкіру й вуха,

•(лїгох)

2.

На кони сидить,
Ноги за вухами держить.

•(ндивїмО)

Львівська бібліотека
8664

3.

В неволі я добрий, найліпший на сьвіті,
Пусти мя на волю, — пронав-есь на віки
(Волок).

4.

Пелехате і зубате,
А потрібне коло хати.

(Ще).

5.

Наче-б за яку провину
Вішають мя за хвостину.
Не доста, що в діл головою,
А ще й крутять, вертять мною.

(Вертепо).

6.

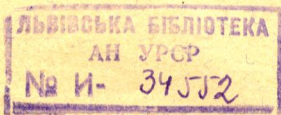
Не їдять го, анї пють,
А всі в сьвіті ним живють.

(Воздух).

7.

На стовпчику хатка,
А в хатці пань-матка
Їздує, воркує
Тай діточок годує.

(Голубка).

Досъ външнъ и външнъ

1. Външнъ външнъ външнъ
2. " " " "
3. " " " "
4. " " " "
5. Външнъ външнъ външнъ
6. Външнъ външнъ външнъ
7. Външнъ външнъ външнъ
8. Външнъ външнъ външнъ
9. Външнъ външнъ външнъ
10. Външнъ външнъ външнъ

Външнъ външнъ външнъ

Външнъ външнъ външнъ

и. 34.552

Ф $\frac{\text{VII}}{\text{P-725}}$

